

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maaseudun Työnantajaliitto MTA kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta ja toteaa asiassa seuraavaa:

MTA kannattaa esityksen tavoitteita, joiden mukaan työperäisen maahanmuuton on vahvistettava julkista taloutta ja että maahan saapuvilla työntekijöillä on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla. MTA suhtautuu kuitenkin kriittisesti kaavamaiseen 1600 euron tulorajaan, josta säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella, koska lainsäädännön muuttamiseen ei välttämättä ole tarvetta ja vähimmäispalkoista sopiminen pitäisi jatkossakin kuulua työelämän osapuolille. MTA:n näkemyksen mukaan olisi parempi asettaa tuloraja siten, että se vastaisi alakohtaisen työehtosopimuksen vähimmäispalkkaa tai jos työehtosopimusta ei ole, vähintään 1600 euroa kuukaudessa. 1600 euroa olisi siten toissijainen tuloraja, jota sovellettaisiin vain, jos työnantajan toimialalla ei ole lainkaan työehtosopimusta.

MTA kiinnittää tässä vaiheessa jo huomion siihen, että maaseutuelinkeinojen, puutarha-alan ja turkistuotantoalan työt sijoittuvat haja-asutusalueille, missä on huomattavasti alemmat asumiskustannukset verrattuna kasvukeskuksiin. Tämä on yksi syy, tuottavuuden lisäksi, sille, että näiden alojen vähimmäispalkat liikkuvat juuri ehdotetun tulorajan lähellä. Vähimmäispalkka kokoaikatyössä ylittää MTA:n aloilla 1.600 euroa, mutta esityksessä on silti ongelmakohtia.

Ulkomaalaislain (301/2004) 71 §:n (316/2023) 1 momentin 3 kohdan mukaan oleskeluluvan myöntäminen työntekoa varten edellyttää nyt jo, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

Tällä hetkellä haettaessa työntekijän oleskelulupaa kokoaikaiseen työhön, lain esitöiden mukaan kokoaikaisessa työssä toimeentuloedellytyksen katsotaan täyttyvän, kun palkka on vähintään työhön sovellettavan työehtosopimuksen mukainen. Ellei soveltuva työehtosopimusta ole tai henkilö työskentelee osa-aikatyössä, bruttopalkan on oltava vuonna 2024 vähintään 1 399 euroa kuukaudessa. Tämä euromäärä tulee työttömyysturvalain työssäoloehdon mukaisesta päivärahaoikeudesta ja on arvioitu toimeentulon riittävyyden vähimmäisrajaksi.

Muutosehdotus koskee siis tätä tulotasoa ja millä tavalla tuloraja jatkossa asetetaan.

Hallituksen esityksen mukaan toimeentulon tulee olla turvattu laskennallisesti kuukausittain työntekijän oleskeluluvan voimassa ollessa (HE 114/2023 vp, s. 86). Vakiintuneen käytännön mukaisesti työlupaviranomainen tarkastelee jatkolupavaiheessa ulkomaalaisen edellisen luvan aikana toteutunutta toimeentuloa takautuvasti. On siis keskeistä, miten tulorajan toteutumista arvioidaan takautuvasti ja tuleeko tulorajan olla täyttynyt jatkoluissa joka kuukausi edellisen oleskeluluvan aikana vai laskennallisesti keskimäärin kuukausittain edellisen luvan ajalta. Käytännössä voi tulla esimerkiksi tilanteita, joissa työntekijä on aloittanut työt sääolosuhteiden takia muutaman kuukauden myöhässä tai työntekijä on ollut joitakin kuukausia pois töistä kotimaassaan epäsäännöllisen työn takia edellisen luvan aikana. On myös tärkeää huomioida, että tuotannon olosuhteiden tuoma epäsäännöllisyys työaikojen suhteen ja sitä mukaa epäsäännölliset tulot juuri ansaintaedellytyksen rajalla, ei johda siihen, ettei työlupaa myönnetä.

MTA katsoo, että tulorajan soveltamisessa tulisi säilyttää harkinnanvaraisuutta ja mahdollisuus keskimääräisen tulotason arvioimiseen. Tarkasteltaviin ansioihin tulisi huomioida työntekijän työstä saamat kokonaistulot eli myös mahdolliset palkanlisät ja luontoisedut (verottajan määrittelemien arvojen mukaan). Palkkakäsite ei tarkoita pelkästään rahapalkkaa ja usein maaseudun työnantajat tarjoavat myös asuntoedun kautta asunnon koska työt suoritetaan haja-asutusseudulla. Tämä käytäntö pitää olla mahdollista myös jatkossa, eikä saisi nostaa bruttopalkkaa suunniteltua tulorajaa korkeammaksi, koska vuokrasuhde ei takaa sitä, että asumiselle aina on määriteltävä arvo Suomen verotusjärjestelmän mukaisesti. Tämä tapahtuu nyt jo hallitusti verottajan määräyksiä noudattamalla, kun taas markkina-arvoon vuokrattava asunto, työntekijän näkökulmasta, vähentää todellisia ansioita enemmän, kuin asuntoedun käyttö osana palkkaa ja toimeentuloedellytystä.

On syytä huomioida, että voi syntyä tilanteita, jolloin työehtosopimuksen mukainen vähimmäispalkka ei yllä esitettyyn vähintään 1 600 euron palkkatasoon. Toimialojemme työehtosopimuksista löytyy esimerkiksi erityissäantöjä perehdytysajan palkasta (vain 2 kk ajan) ja nuorista työntekijöistä sekä oppisopimusjärjestelyistä. MTA viittaa tässä kohtaa Opetusministeriön lausuntoon. Työvoiman tarve ei MTA:n aloillakaan aina vastaa 40 tunnin työviikkoa, jolloin korotettu tuloraja johtaisi siihen, että työntekijät samalla alalla voisivat joutua eriarvoiseen asemaan kansalaisuuden perusteella. Esityksen mukainen tuloraja voi asettaa kotimaisen työvoiman ulkomaisia työntekijöitä heikompaan asemaan. Kotimaisetkaan työntekijät eivät löydy lähellä työpaikkaa nykyään. Kotimaisen työvoiman kohdalla olisi mahdollista maksaa tulorajan allittavaa palkkaa osa-aikaisen työn muodossa, samalla paikkakunnalla samoilla elinkustannuksilla, mutta jos samoihin tehtäviin palkataan ulkomainen henkilö, hänelle olisi maksettava enemmän. Vastaava

vaikutus kohdistuisi työntekijöiden työaikaan. Kotimaiselle työntekijälle voitaisiin tarjota osa-aikatyötä tilanteissa, joissa ulkomaiselle työntekijälle kokoaikatyö olisi ainoa vaihtoehto tulorajan vuoksi.

Ehdotuksen perusteella ei ole täysin selvää onko palkkaraja tarkoitettu työsuhdekohtaiseksi vai voiko palkkarajan ylittää useamman työsuhteen yhteenlasketuilla tuloilla. Viimeksi mainittu vastaisi tulkintaa nykyisen toimeentuloedellytyksen täyttymisestä ja tämä tulkinta on hyvä.

MTA haluaa lopuksi tuoda esille, että Suomi on riippuvainen työperäisestä maahanmuutosta maa- ja puutarhataloudessa, jonka vuoksi jokainen työperäistä maahanmuuttoa vaikeuttava esitys voi olla Suomen tuottavuuskasvun hidaste ja jopa uhata huoltovarmuutta. Tämä esitys sellaisenaan saattaa vaikeuttaa kolmansien maiden kansalaisten rekrytoimista aloille, joille ulkomainen työvoima on elinehto. Toimeentuloedellytyksen nostaminen tällä tavalla voi näillä aloilla johtaa siihen, että ulkomaisen työvoiman käyttö vaikeutuu, kun samaan aikaan kotimaasta ei löydy ammattitaitoista työvoimaa. Vaikka toimialojemme palkkatason yleinen nousu lieventää esityksen kielteisiä vaikutuksia, mahdollisuus muuttaa tulorajaa kaavamaisesti juuri asetuksella tuo epävarmuutta siihen, milloin ulkomaalaisen työvoiman käyttö on jatkossa mahdollista.

Kunnioitavasti,

Kristel Nybondas, toimitusjohtaja

Maaseudun Työnantajaliitto

Nybondas Kristel
Maaseudun Työnantajaliitto